

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

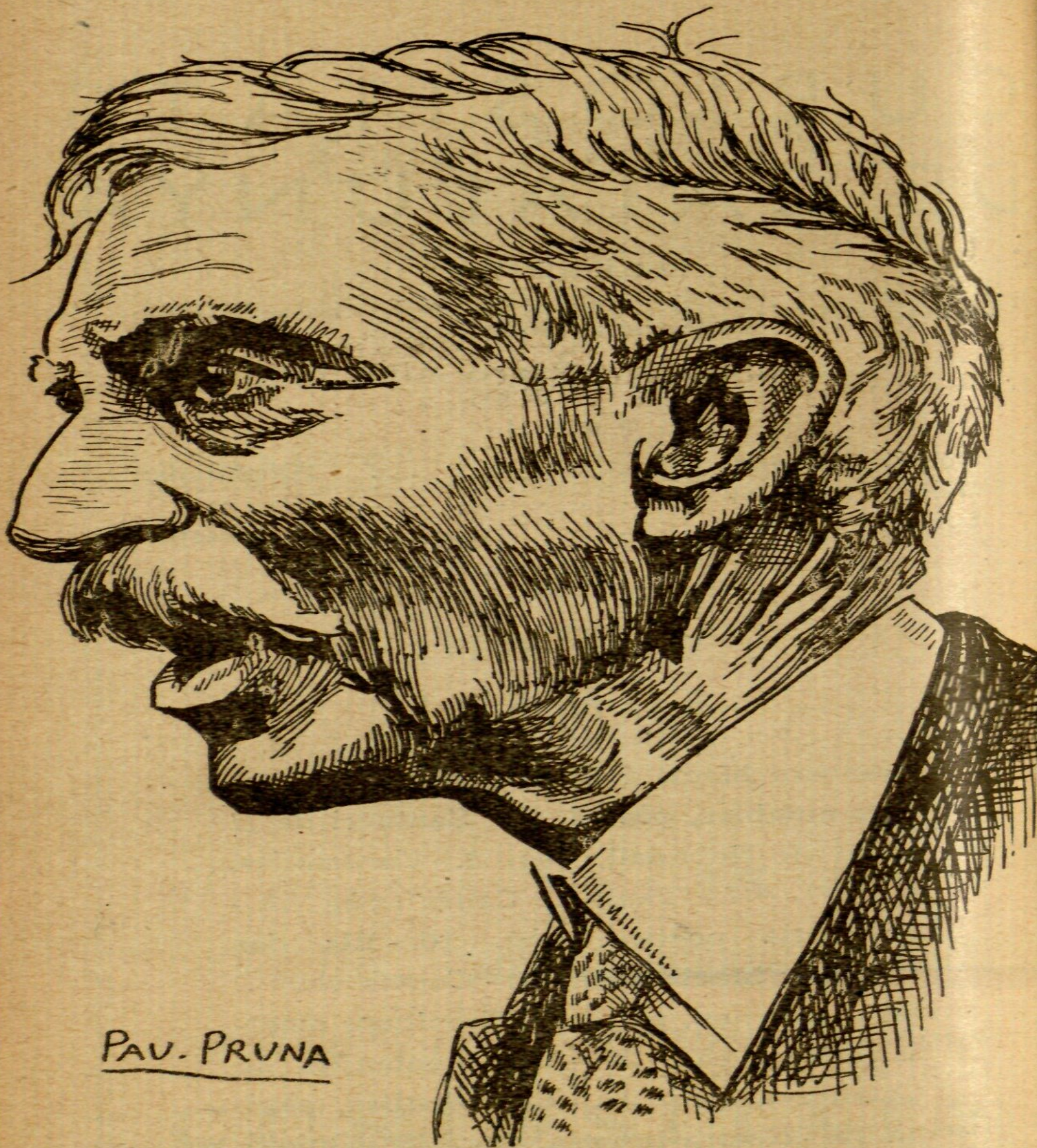
P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Francesc Macià i Llussà, pàg. 2. - Catalans notables, pàg. 3. - El Santuari de la Salut de Sabadell, pàg. 8. - Caramelles, pàg. 11. - "La Taula de Canvi", pàg. 12. - Antologia poètica, pàg. 16. - Els dos Francesc Macià, pàg. 17. - Contes vells... forjats de nou, pàg. 18. - Cròniques montserratines, pàg. 20. - Les muntanyes de Catalunya, pàg. 23. - Endevinalles, pàgina 27. - Nostra premsa, pàg. 28. - Opinió, pàg. 29. - Folklore de la pagesia, pàg. 30.

PAU. PRUNA

Francesc Macià i Llussà

Primer President de la Generalitat de Catalunya

Curiosa fotografia de Francesc Macià. - El president en una pontona o barca a punt de travessar el Segre, en la riba tocant a Torres de Segre, per a anar a veure, com a diputat de Les Borges, els estralls de les riuades de novembre del 1907.

CATALANS NOTABLES

Francesc Macià i Llussà

QUI és aquell dels nostres llegidors que no coneix a Francesc Macià? Segurament que ningú, car el seu nom és tan universalment conegut com els de Pildsusky, Massaryk i De Valera. No volem, no obstant, deixar passar l'ocasió de traçar un esbós de la seva biografia.

Francesc Macià i Llussà nasqué a Vilanova i La Geltrú, el dia 21 d'octubre del 1859. Els quaranta-cinc primers anys de la seva vida s'escolen en mig de l'anonimitat, puix que havent cursat la carrera d'enginyer militar, es limità a complir amb els deures que la seva professió exigia.

Vingué, però, el 25 de novembre del 1905. En aquesta data, un grup de militars de la guarnició de Barcelona cometé determinats actes anti-catalanistes. Al cap d'uns dies aquests mateixos militars demanaren als militars de les

altres guarnicions que s'adherissin als seus actes. Macià, que amb el grau de tinent coronel estava al front de la Comandància Militar de Lleida, fou l'únic que es negà rodonament a sotscriure l'escrit d'adhesió i es manifestà obertament a favor de les aspiracions de Catalunya.

La Solidaritat Catalana, que aleshores es formà per a combatre la famosa llei de jurisdiccions que el Govern havia promulgat amb motiu dels esdeveniments de referència, volgué incloure a Macià en una de les seves candidatures i li oferí un lloc a la de Les Borges Blanques, que Macià acceptà. Poc després, havent-hi encara un lloc vacant en la de Barcelona, també fou inclòs en aquesta. Macià sortí triomfant per ambdós districtes.

En totes les eleccions successives Macià seguí triomfant pel districte de Les Borges Blanques, fins que l'any 1915, en ocasió de discutir-se unes reformes militars, renuncià la seva acta.

A les eleccions següents Macià no presentà la seva candidatura. Els seus electors, però, el feren proclamar i el votaren. Havent sortit novament triomfant, Macià es negà a anar a Madrid, però els seus electors organitzaren un tren especial que, tripulat per unes 800 persones, es traslladaren a la cort per tal de fer lliurament de la seva acta.

Vingué més tard l'Assemblea de Parlamentaris celebrada a Barcelona, l'any 1917, a la qual, com és de suposar, Macià assistí. Quan l'any 1919 s'estava discutint l'Estatut d'Autonomia, Macià es declarà contrari d'ell per considerar-lo migrat, però, això no obstant, l'apoià amb tota lleialtat.

Quan sobrevingué la dictadura de Primo de Rivera, Macià fou un dels que primer s'exiliaren, traslladant-se a Perpinyà. Des d'allí i des de París més tard, continuà treballant pel triomf de la causa catalana.

Trobat-se a París l'any 1925, féu emissió de l'Empresit Pau Clarís, destinat a la recollida de cabals amb els quals poder portar a bon terme els seus propòsits de proclamar la República Catalana. A últims del mateix any féu un viatge a Rússia per tal de recabar l'auxili dels Soviets per al seu intent, però no es pogueren posar d'acord i Macià retornà a París.

A la capital de França seguí germinant el seu projecte d'envair el Principat amb gent armada i dur a terme el seu intent. A l'efecte, el 30 d'octubre del 1926 sortia de

París la primera expedició de catalans vers la frontera. A aquesta expedició en seguiren d'altres que s'havien de reunir amb la primera a Prats de Molló. La traïció de Riccieti Garibaldi motivà que el moviment avortés i que Macià, junt amb 128 companys, fossin detinguts. D'aquests detinguts, vuitanta-sis foren expulsats de França i els quaranta-tres restants —entre ells Macià— foren processats.

El procés de Macià donà lloc a la seva expulsió del territori francès i a la seva fixació de residència a Brussel-

Avui dia 14 d'Octubre 1931
s'ha proclamada la República Catalana
a Barcelona per la voluntat
del poble
Francesc Macià

Un autògraf de Francesc Macià.

les. D'allí intentà passar a Suïssa, però li fou negat el permís per a entrar-hi.

En 1928, acompanyat del poeta Ventura Gassol, i proveïts ambdós dels passaports d'*apatrides* (sense pàtria), emprengué un viatge a les Amèriques. Allí visità els centres nacionalistes catalans de Cuba, d'Uruguai, Xile, etc. La República Argentina fou l'única nació americana de la qual fou expulsat.

Retornat a Bèlgica, en 1929, publicà un manifest dirigit al poble de Catalunya en el qual donava compte de les seves activitats.

Quan pel gener del 1930, caigué del seu escambell el general Primo de Rivera i el substituï el general Berenguer, aquest dictà un ampli decret d'amnistia per a tots els exiliats per motius polítics, fent, però, menció expressa de l'exclusió de Macià. Això no obstant, el 25 de setembre d'aquell mateix any, Francesc Macià es presentava

sobradament a Barcelona, després d'haver atravesat, sense autorització, la República Francesa.

No durà gaire l'estada de Macià a Barcelona. Tan bon punt les autoritats tingueren esment de la seva presència a la Ciutat Comtal, la policia es presentà al domicili on s'allotjava i, obligant-lo a seguir, el conduïren novament a la frontera. Fins el 22 de febrer del 1931, Macià no pogué tornar definitivament a Catalunya.

Convocades eleccions municipals pel Govern que pre-

LA SEGONA REPÚBLICA

14 d'abril de 1931, a la Plaça de la República.

(Tela d'Esteve Batlle).

sidia l'almirall Aznar i fixada la data de la seva celebració per al dia 12 d'abril, Macià no presentà la seva candidatura, però patrocinà la dels seus amics polítics, la qual obtingué la més absoluta de les victòries.

Dos dies després, ço és, el dimarts, dia 14 d'abril del 1931, amb un cop d'audàcia d'aquells que tant el caracteritzaven, decidí i executà la proclamació de la República Catalana per la qual feia tants anys que estava lluitant. Encara ens sembla sentir la seva veu emocionada quan, adreçant-se al poble congregat davant del Palau de la Generalitat, deia: "Catalans! Fa vint-i-cinc anys que estic lluitant per a la consecució d'aquests moments històrics que estem vivint..."

Tres dies després —el dia 17— Macià, d'acord amb el

seu govern provisional i després de l'entrevista celebrada amb els representants del govern de Madrid, decidia canviar el nom del Govern de la República Catalana "el qual, des d'aquest moment actuarà —deia— sota el nom de gloriosa tradició de Govern de la Generalitat de Catalunya".

Des d'aquest moment Macià ja no tingué un sol punt de repòs. Erigit en president indiscutible de la Generalitat restaurada, hagué de convocar eleccions de diputats al Parlament provisional de Catalunya, per tal que aquests redactessin l'Estatut d'Autonomia; el plebiscit popular que havia d'aprovar aquest mateix Estatut; aguantar el xàfec dels quatre mesos llargs de la discussió de l'Estatut a Madrid i convocar eleccions de diputats al primer Parlament de la Catalunya Autònoma.

Aquest Parlament —inaugurat el 6 de desembre del 1932— el confirmà en el càrrec de President de Catalunya que des del 14 d'abril de l'any anterior venia ostentant provisionalment.

Des d'aquest moment Macià continuà treballant més activament que abans —si això és possible— en la consolidació del règim autonòmic que havia assolit per al seu poble, però una cruel malaltia que tingué tràgica fi el matí de Nadal —diada assenyalada— del 1933, se l'endugué al sepulcre.

L'acte del seu sepeli, constituí una manifestació luctuosa com no se'n recorda cap més a Barcelona. Milers i milers de ciutadans vinguts de tots els recons del Principat i d'altres terres, formaven la inacabable corrua que acompanyà el president difunt al lloc del seu darrer sojorn.

La seva tomba, emplaçada en un pintoresc lloc del cementiri del Sud-Oest, a la capital del vell Principat, serà durant llargs anys un lloc de romiatge obligat, no solament dels catalans, sinó dels patriotes de tot el món.

GABRIEL NOGUÉS PAHÍ.

Santuari de la Mare de Déu de la Salut.

El Santuari de la Salut de Sabadell

ANTIGAMENT la Capella o Santuari dedicat a la Verge de la Salut era dedicat als Sants Iscle i Victòria. Hom ignora l'any i el motiu de l'erecció d'aquest temple. Es diu que dos germans estrangers varen recollir-se en aquell paratge i edificaren una capella en honor dels Sants Màrtirs de Còrdova. La devoció a aquests Sants fou molt gran a Catalunya d'ençà que el Vescomte de Cabrera traslladà llurs relíquies.

El dia 6 d'octubre del 1443, es celebrà a la Capella de Sant Iscle i Santa Victòria un Capítol de Canonges de Sant Agustí, segons es troba en el Manual del Notari Moles, fol. 144, de l'Arxiu Municipal. L'any 1614 fou

beneïda una campana destinada a l'ermita de Sant Iscle i li fou posada el nom de Bartomeua-Jaume.

Envers l'any 1682, deu col·locar-se la troballa de la imatge de la Mare de Déu de la Salut en el torrent dit de Canyoneras. Trobà dita imatge l'ermità o custodi de la capella de Sant Iscle, dita després i fins ara, de la Mare de Déu de la Salut. La col·locà dit ermità en una capelleta a la paret lateral del presbiteri. D'allà, adquirint cada dia major veneració, la traslladà al centre de l'altar al peu de les imatges de Sant Iscle i Santa Victòria, i més tard a la fornícula major de l'altar en el lloc dels Sants, els quals passaren a ocupar llocs laterals en el mateix. En 1696 es trobà ja establerta la festa patronal del Santuari, nomenat des de llavors de la Verge de la Salut, el segon diumenge de maig. La parròquia resolgué anar-hi aqueix dia en processó, i així es verificà fins a la data revolucionària de 1868, des de la qual no s'hi ha anat d'aquesta forma. Anava el clergat amb part de la Rnda. Comunitat, precedit de ganfarons i Creu parroquial, acompanyats d'una comissió del Consell o Ajuntament i força local armada. En el Santuari es celebraven algunes misses a hora fixa i la de les deu era cantada. Cap al tard retornava la processó i entrava a la Vila, galejada pels trets de fuselleria de la força acompanyant.

Es començà la construcció de l'església actual el dia 29 de juny del 1876. Quan s'anava a inaugurar, una nit del mes de gener de 1879, caigué la volta. Es reconstruí sota la direcció de l'arquitecte municipal senyor Pascual i s'inaugurà el 23 d'abril de 1882. El paviment és de mosaic, i l'estil del temple és romànic. Des del presbiteri fins al portal central ni han 28 metres; l'amplada de la nau és d'11 metres.

El dia 6 de maig de 1928, l'Excm. doctor Josep Miralles, bisbe de Barcelona, beneí solemnement el nou Cambril i tot seguit es celebrà un Ofici en el qual va celebrar el Rnd. doctor Francesc Ortega de la Lorena, Cancellier-Secretari del Bisbat, assistit de Mn. Baldiri Cardona, Tinent de la Santíssima Trinitat, i del Rnd. P. Josep Isanda, escolapi.

Dins el Santuari hi ha quatre làpides commemoratives en marbre: l'una és en commemoració del cinquantè aniversari del dogma de la Immaculada, que fou celebrada amb una nombrosa romeria de fidels de Sabadell, Castellar, Polinyà, Sant Quirze de Terrassa, Santa Perpètua de Moguda i Santiga, a 25 d'octubre de 1904; l'altra és un prec fet per l'Acadèmia Catòlica de Sabadell, en celebrar, l'any 1907, el vint-i-cinquè aniversari de practicar anyalment la visita a la Verge de la Salut, el dia segon del seu popular Aplec; l'altra indica que el

A LLAOR DE NOSTRA DONA DE LA FONT DE LA SALUT
QUE ES VENERA EN SON ERMITATGE DE SABADELL

Escolteu, Mare del cor,
el creient qui en Vós confia.
Celestial Verge Maria,
compadiu's del peccador

Dos cents anys ha que rebem
els dons de vostra clemència
i amb amor i reverència
de genolls us adorem,
confiats a Vós clamem
implorant vostre favor

Com el liri de la vall
us trobarem, gran Regina,
prop la font diamantina
que al Cel fa encar de mirall,
en tan bell amagatall
captiu fèreu nostre cor

Sabadell, poble cristià,
ver amant de vostra glòria,
dels germans Iscle i Victòria
a l'ermita us va portar
i fervent us proclamà
sa patrona i son tresor

Vós sos prec's vàreu oir,
immaculada Senyora;
de llavors ençà tothora
vostre influx es fa sentir;
ànima i cos pot guarir
dels ulls vostres la dolçor.

Per tresor de la salut
us coneix tot Catalunya;
vostra mà que cepire empunya
no refusa el desvalgut;
el malalt que a Vós acut
no sent del mal el rigor

El Vallès, ben agrafat,
que tot us ho deu no oblida;
defensàreu Vós sa vida,
Vós calmàreu el seu pit,
quan pel còlera ferit
morent era de dolor

Per'xò els fills de Sabadell
pugem en anyal romiatge
a adorar la vostra imatge,
brillant joia de l'art bell;
l'ermita és temple novell
que hem alçat a vostra honor

De presentalles ornem
l'altar vostre i la capella,
per dir al món, Verge bella,
els benefets que us devem,
nostres jardins desflorem
per Vós, la més rica flor

Amb l'amor vostre tenim
la Sió santa guanyada;
a captar una mirada
a vostres plantes venim;
si en gràcia vostra morim
l'etern foc no ens fa paor

Del romeu sòu clar estel
i del malalt l'esperança;
de l'home amb Déu l'aliança,
del món el guarda fidel;
sense Vós al mateix Cel
mancaria-li esplendor

TORNADA

Escolteu, Mare del cor,
el creient qui en Vós confia
Celestial Verge Maria,
compadiu's del peccador

v. Maria Fons salutis et illater misericordiae

r. Tu nos ab hoste proteges et mortis hora suscipe

OREMUS

Omnipotens et misericors Deus, qui in beata semper Virgine Maria peccatorum refugium et auxilium collocasti, concede ut ipso protegente a culpis omnibus absoluti misericorditer tuum effectum felicem consequamur. Per Christum.

Original d'Agnes Armengol - Boixos de Ricard Martel

L'Excm Sr Bisbe de Barcelona, Dr D Josep Miralles i Sbert, s'ha dignat autoritzar la publicació d'aquests Goigs i a la vegada conceder cinquanta dies de perdó a tots els seus fidels diocesans qui els resin o cantin.

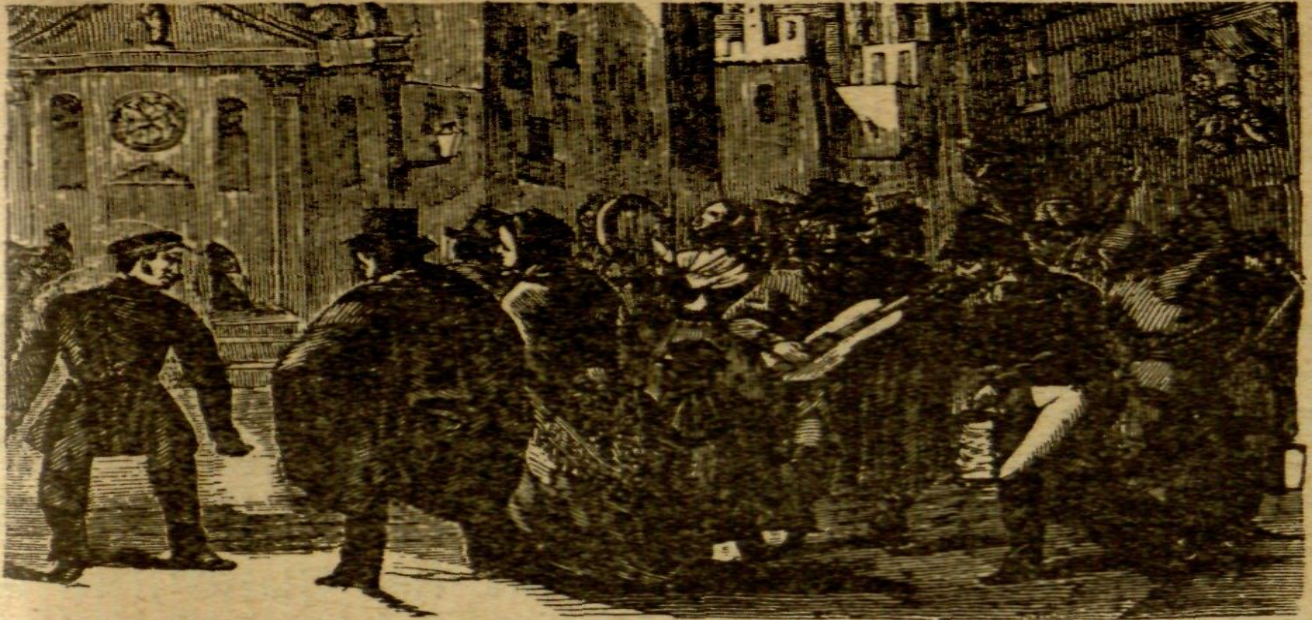
BIBLIOTECA SABADELLENCA - Col·lecció ELS NOSTRES GOIGS - Núm 5 - Any 1927

Joaquim Sallent, impressor - Sabadell

rei Alfons XIII, corresponent als desitjos de la seva muller la reina Victòria, concedí, a 28 de febrer de 1925, el títol de "Reial Santuari", (amb motiu del canvi de règim ha estat trenta forçosament) i l'altra fou posada en 1928 pels veïns del carrer de la Soledat en el cinquantè aniversari de la visita d'acció de gràcies pels beneficis rebuts.

Les festes que es celebren en el Santuari, són: l'Aplec del dilluns de Pasqua Florida; la Festa principal del segon diumenge de maig i de l'endemà; el quart diumenge d'octubre, que hi acuden els veïns de la Rambla, en acció de gràcies per haver-se lliurat del còlera de l'any 1854.

La festa principal del Santuari de la Mare de Déu de la Salut fou acordada pel Consell l'any 1697 i des d'aleshores s'ha vingut celebrant tots els anys el segon diumenge de maig.—FREDERIC MARTÍ I ALBANELL, PVRE.

C A R A M E L L E S

A RREU sona la campana
i una divina clariana
llampega pel cel radiant;
i en la terra catalana
tot és flaire, llum i cant.
Com les galtes de les nines
flamegen les barretines
dels fadrins en gai estol;
i en les aigües cristallines
llambregà la llum del sol.
La terra amb veu molt galana
canta arreu magna sardana
com un himne d'illusions,
i el Ter i la tramuntana
els hi dicten tots els sons.
Pels marges i torrenteres
esclaten flors rialleres
escampant un grat perfum,
refilen les cadernereres
i saltirona el verdum.
Drap barrat és nostre herald;
i l'aixequem triomfal
com el Déu ressuscitat;
que aquesta festa Pasqual
ens duu amor i llibertat.
Arreu sona la campana
i una divina clariana
llampega pel cel radiant;
i en la terra catalana
tot és flaire, llum i cant.

L. POU I SOLÀ.

«La Taula del Canvi»

CATALUNYA gaudeix d'àmplia anomenada —ara i a l'antigor— de terra treballadora i comercial. La immortalitat que hom suposa a casa nostra té reminiscències patriòtiques, àdhuc econòmiques, i si bé el Consulat del Mar fou bastit per primera vegada en el món a Catalunya, i la primera gramàtica d'Europa fou lliurada per Catalunya, també ens correspon l'honor i la glòria d'haver posseït el primer banc del món.

Aquell banc, o sia "La Taula del Canvi", va ésser bastit a Catalunya quan la Mediterrània era el centre del món civilitzat amb la resplendor del reialme d'Aragó, de les repúbliques italianes, i de França, és a dir, a l'Edat Medieval.

Aquesta nova perla que encasten a la diadema que ceneix la vella Ciutat Comtal, a la Història hi té lluminàries resplendents, curulles de glòria i d'orgull pairal, que permeteren fer brollar d'ací i d'allà nous horitzonts comercials que foren la nova llei econòmica de les terres...

* * *

Fou a l'any 1400 que va presentar-se al Consell de Cent una proposta indicant la conveniència de bastir una "Taula de Canvi" en la qual no tan sols poguessin lliurar-s'hi quantitats subjectes a volta i altris impediments, si que també hi fossin acceptades els valors que hom volgués deixar-hi, atret per una major seguretat que en els banquers.

Fou nomenada una Comissió que lliurà un dictamen favorable a la proposició, publicant-se tot seguit les ordinations i inaugurant-se "La Taula del Canvi" en 30 de gener de 1401, enmig de gran cerimònia, oint missa els Consellers a l'església de Santa Eulàlia —de Santa Creu i Santa Eulàlia, o sia la Seu—, adreçant-se, després, a so de trompetes, a Llotja, on hi havia installada la "Taula". Les efemèrides barcelonines diuen que fou en 20 de gener del 1401 que la "Taula del Canvi" fou assegurada en la Llotja nova (sic).

Els primers administradors que tingué la "Taula de Canvi" foren En Miquel Riera i En Guillem Colom. En 28 de setembre del 1604, morí en Pere Joan Celler, arxiver de la "Taula". En 21 d'octubre del 1604, morí En Jaume Lozada "corrible de la Taula", i creient-se que havia estat

emmetzinat varen nomenar als metges Gaspar Massaguer, Pau Tasso i Pere Bosch perquè ho esbrinessin, cosa que no va ésser dictaminada. En 26 de febrer del 1605, el comissari reial Argilagás, amb lletra i ordre del Virrei per alçar sometent on calgués, lliurà 14.000 lliures, 10.000 a la "Taula" de Lleida i 4.000 a Flix.

En 7 de juny del 1612, havent mort el caixer del Banc, N'Antoni Gori, el Consell de Cent nomenà caixer a Baltasar Masdeu. En 27 de gener del 1613, foren nomenats "taulers" En Jeroni Cardona i N'Onofre Palau. En 31 de gener de 1634, foren nomenats "taulers" els honorables Consellers N'Arnau Pol i En Francesc Guerau.

La "Taula de Canvi" no va ésser esguardada amb bons ulls per elements no catalans i llur desenvolupament va esdevenir ple d'obstacles. Fou escarnida la "Taula" en llur organització i furs, en 1485, per la Inquisició. La nostra "Taula" va ésser imitada per Venècia, en sa "Casa de Sant Jordi"; per Milà, en son "Banc de Sant Ambrós" i per Amsterdam en son "Banc de la Ciutat". Hamburg i altres poblacions europees també varen imitar-nos.

L'èxit de la "Taula de Canvi" aconsellà la constitució d'un "Banc Municipal de la Ciutat", aprovant-se pel Consell de Cent les primeres ordinacions en 20 d'octubre del 1609. A l'esmentada entitat foren-li concedides prerrogatives i drets iguals a la "Taula" per Reial Privilegi del 6 de febrer del 1613. Ambdues institucions funcionaren de comú acord.

Per últim, a mitjans del segle XVII, la "Taula de Canvi" i el "Banc Municipal de la Ciutat" es fusionaren en la "Caixa de Comuns Dipòsits", la qual de bell antuvi va ésser d'una importància superior a les anteriors, arribant a la màxima prosperitat en el decurs del regnat de Carles III, en el qual, per una Reial Pragmàtica del 17 juliol 1779, va donar-se una major valor a la moneda d'or en circulació i com la "Caixa" posseïa una bona quantitat de monedes d'or va guanyar unes 50.000 lliures.

Darrerament, en 21 de gener del 1865, va disposar-se la liquidació de la "Caixa", funcionant ja el Banc de Barcelona.

* * *

La necessitat d'una "Taula", "Caixa", o "Banc", era molt necessària a Barcelona, car el desenvolupament del comerç als "calls juichs" catalans era tan gran que la diversitat de moneda no feia possible la ràpida valorització del metall en circulació.

Heus ací, per ordre alfabètic, algunes de les monedes en circulació en aquells temps:

- ALFONSÍ**, moneda d'Alfons el Savi.
- BESANT**, moneda bizància, d'or o argent, que també empraren els sarraïns a l'occident d'Europa.
- BLANCA**, moneda de velló d'una valor a la quarta part d'un maravedí i mig maravedí d'aram.
- BLANQUILLOS ALARBS**, d'or.
- BUSSANAS**, fundada per Alfons I de Catalunya; de plata.
- CORNADO**, moneda d'aram amb una $\frac{1}{4}$ d'argent, que tenia la valor d'un quart i un maravedí.
- CROATS I MITJOS CROATS**, rals i mitjos rals catalans emprats en els contractes; d'argent.
- DENARI**, moneda d'argent romana d'una valor de 10 ases o 4 sextercis. Moneda romana d'or d'una valor de 100 sextercis.
- DINER**, moneda d'argent i d'aram de Castella, d'una valor de 2 cornado.
- DOBLA**, moneda d'or espanyola.
- DOBLILLA**, moneda d'or de 20 rals.
- DOBLÓ**, moneda d'or de vàlua diversa, d'acord amb les èpoques, fins que a mitjans del segle XVII va fixar-se en 4 duros.
- DOBRA**, moneda d'or lusitana de vàlua diversa.
- DUCAT**, moneda d'or variable, espanyola, d'una valor a 375 maravedisos; 11 rals de velló o sia 7 pessetes.
- DUCATS D'OR**, de Venècia, del Rhin (Renània), de Turquia, de Roda.
- DOBLA D'OR**, moneda alarb: morisca, baladina i foscoa.
- DINERS O DENARIS CAMITALS**, moneda d'argent dels Comtes d'Urgell.
- DOBLEVAS, DOBLES O DUPLES**, moneda d'argent de Jaume I el Conqueridor.
- ESCUT**, moneda així nomenada per reproduir l'escut del Rei. —D'or, n'hi entraven 68 en un marc— Marc: pes de $\frac{1}{2}$ lliura que s'emprà per l'or i l'argent.—D'argent tenia una valor de 10 rals de velló.
- ESCUTS D'OR**, d'Aragó, Tolosa, Niça i Tornai.
- FLORÍ**, moneda emprada en molts països. A Espanya tenia la valor de l'escut i restà assenyalada amb una flor de lli. Els reis d'Aragó varen batre-la en or amb valor 10 rals i 25 maravedisos d'argent.—De Florència, Sena, Gènova, Cambrai, Rhin, Bolònia, Pisa, Luca, Bohèmia, etc., etc.
- FRANCS**, moneda d'or francesa.
- GASTAROS**, moneda d'or de Sicília.
- JAQUEROS**, moneda d'argent de Jaca en els temps de Jaume I el Conqueridor.
- MARAVEDÍ**, moneda espanyola d'una valor trigèssima part d'un ral.
- MORABETÍ**, petita moneda d'argent, alarb.

MANCÚS, moneda d'argent de Ramon Berenguer IV.

MOLTONS, moneda d'or de Montpel·lier.

MORABETINS O ALFONSINS, moneda d'or d'Aragó.

NOBLE, moneda espanyola d'or.

NOBLES DE NAU, moneda d'or on hi havia un noble amb un sabre i una nau.

OCHAU, moneda d'aram d'una valor de 2 maravedisos, amb un pes de $\frac{1}{8}$ d'unça, la qual pesava 16 adarms o sia 287 decígrams, ja que 1 adarm tenia una vàlua de 3 tomins a 1'79 grams, i 1 tomí fou el $\frac{1}{8}$ del castellà d'or, o sia $\frac{1}{3}$ part de l'adarm.

PACÍFICS, moneda d'or catalana dels reis d'Aragó.

QUARTS, moneda d'argent de Don Pere, en 1212.

QUART, moneda d'aram espanyola, de 4 maravedisos.

RALS D'OR, moneda mallorquina.

RAL DE VELLÓ, moneda d'argent de 25 cèntims.

RAL, moneda d'argent d'una valor de 60 cèntims.

SEXTERCI, moneda d'argent romana, d'una valor de 2 ases i mig.

SALVIS O SALVES, escuts d'or.

TIMBRES, d'or: de Perpinyà i València.

TRENTINES, doblons d'or de 2 senzills dels Reis Catòlics.

VELLÓ, moneda d'aram que s'emprà en lloc de la feta amb lliga d'argent i aram que es lliurava a l'antigor.

* * *

Per finalitzar aquest recull de dades, direm que la Banca fou nadiua a Catalunya gràcies als jueus. Tots els "calls juichs" de Catalunya eren de Barcelona i Perpinyà. El "call juich" de Barcelona desaparegué en 1391 i els jueus eren els homes del diner. (Una crònica de *El Cid Campeador* ens ho diu clarament quan la conquesta de València), i el nostre Consell de Cent no pogué utilitzar llur crèdit públic fins el 15 de febrer de 1390. En 1443 tingué "Taula de Canvi", Girona; en 1393 s'emprava la casa de canvi de Joan de Gualbes.

En 1407, el Consell de Cent establí la "Taula del pes dels florins" i en 1457 es pesaren els "croats". En 10 d'octubre de 1609 fou creat el "Banc de Barcelona".

I... a despit de tots els obstacles que es posaren al camí de l'economia catalana, Catalunya, com sempre, com eternament, seguí, segueix i seguirà el camí dels pobles escollits que en la Història hi escriuen pàgines de pau, treball, amor i glòria...

RAMON BOTEY I OROBITG.

A Francesc Macià

EN el món hi ha cent mil passions escampades,
 en la llum, en el cel, en el cor de tothom,
 i aquestes cent mil passions de vegades
 agafen un rostre i tenen un nom,
 i tenen un riure, i un plor i un somriure,
 i un xiscle i un crit,
 i cap punyalada les priva de riure,
 i no les fa negres la nit.

I aquí a Catalunya, aquestes febroses frisances
 es deien només: llibertat.

Quatre barres com quatre esperances
 d'un color vermellenc ultratjat.

Ultratjat de molts anys, de tants dies!
 pels de fora amb posat de botxins;
 ultrajat per les grans covardies
 de tots els de dins!

Però arriba l'estrany espectacle
 imprevist, rutilant, violent
 en què un home tot sol fa un miracle
 i escull el moment.

Es l'instant desitjat de la gràcia
 que una mà de blancô enlluernant
 dona el cop decisiu de l'audàcia
 que només és possible en un sant.

Que només es possible en la vida
 del que porta a la sang i a l'alè
 l'arrogància d'un poble, ferida,
 sens perdre la fe.

I aquest home sou vós; n'hi ha molts d'altres
 que el gran cop d'audàcia volíem que fos,
 i ens mancava la força a nosaltres:
 la força és de vós.

L'heu guanyada en els vostres viatges,
 en les cadenes, en els ulls rebels;
 d'un sol gest heu venjat els ultratges,
 d'un sol crit heu encès els estels!

Perquè sou la sagrada follia
i el cel abrandat, estripat, neguitós
i blau d'una densa blavor d'alegria!
perquè avui Catalunya sou vós!
La d'ahir; sou la pàtria mateixa
amb espines clavades al front,
i sou la d'avui, la que acaba de néixer
amb ales d'arcàngel volant sobre el món.
Per la pàtria ben lliure, que vós heu creada
amb el gest del miracle allucinant,
tots els cors catalans amb la sang aturada
tots s'acoblen al vostre voltant.
La joia més viva en el rostre,
esgarrifats, meravellats,
tots som al costat vostre!
Qui se'n recorda dels turments passats?
No ens fa cap por la mort que espia
amb ull covard o amb ull gelós!
Ningú podrà robar-nos l'alegria
perquè creiem en vós.

JOSEP MARIA DE SAGARRA.

(De *Mirador*, del 16-IV-1931).

Els dos Francesc Macià

ALGÚ ha dit que aquest món està ple de coincidències.
Volem remarcar-ne una.

En 1714, un dels cabdills que amb més braó sostenia la lluita contra la dinastia borbònica que intentava dominar la nostra terra —com de fet ho assolí— fou aquell brau patriota vigatà que hom coneixia per Bach de Roda. Aquest patriota, que morí en la forca a mans dels saions de Felip V, es deia Francesc Macià.

En 1931 era un altre Francesc Macià, el qui amb el seu gest arrogant i patriòtic, abatia aquesta mateixa dinastia borbònica, la grapa de ferro de la qual feia més de dos segles que planava damunt de la nostra terra.

La dèria d'En Pau Nasi

EN un petit poble hi havia un gran casal propietat d'un pagès, que, de tan ric com era, no sabia pas el que tenia. Vidu, des de feia una colla d'anys, vivia acompanyat de la seva única filla, una noia bona i bella que, a més de la seva riquesa, estava dotada de purs i nobles sentiments.

La noia es féu gran, tan gran, que vingué l'època en què l'amor fa de les seves. S'enamora del bover i aquest d'ella, en tanta de manera, que un dia, allà en el prat —lloc on els dos enamorats solien contar-se les coses—, mentre els bous pasturaven tranquil·lament, prometé a la seva estimada, com a penyora d'un afecte sens límits, compra-li, dels seus estalvis, un auto d'aquells que moltes vegades havien vist passar, com una exhalació, per la carretera ampla i llisa que menava a ciutat.

Ella rigué de bona gana cuitant a posar en quarantena la promesa del seu Pauet... —perquè ell, el bover, es deia Pau Nasi, i Rosanella, la pubilla del ric, casal—, i li digué, mentre en els seus llavis es dibuixava un graciós somriure.

—Un auto? Ja saps quan val?

—No... —exclamà ell.

—Seixanta-cinc unces, i encara de segona mà.

—I això què hi fa?

—Tu en guanyes mitja cada tres mesos...

—Per tu, Rosanella, per tu ho faré.

Ja no es parlà més de l'auto ni de la prometença feta. Rosanella quasi ho oblidà; no així el bover, el qual s'enderià de tal manera a complir la paraula donada, que tot i ésser ja casat, d'amagat d'ella, continuà estalviant. Considerant-se encara el mateix bover d'anys enrera, la mitja unça cada trimestre no manca pas a fer companyia a les altres recollides.

Tot arriba en aquest món. També arriba per En Pau Nasi el jorn que veuria satisfeta la seva dèria.

Amb el primer tren baixà a Barcelona. Després de molt

mirar i remirar, comprà l'auto, el més bonic i llampant que li permeteren els diners recollits. Justament en trobà un d'ocasió, per cert ben del seu gust, del qual li cobraren les seixanta-cinc unces, ni un cèntim més, ni un cèntim menys.

Tota la família en collectivitat, féu cap a l'estació el dia fixat per l'arribada del famós auto.

Rosanella era la que més contenta i cofoia estava. Ara sí que faria la pols a més de quatre pretenciosos del poble. Perquè, ben mirat, la cosa s'ho valia. El cotxe era un "Ford", d'aquells primitius, tot ell negre, d'un negre llustrós i brillant, mireu si n'era, que fins hom s'hi podia emmirallar. Amb seients encoixinats i neumàtics de goma, ço que garantia l'abolició de tota mena de sotracs.

L'auto amb penes i treballs, fou baixat del vagó en el qual havia estat tramès des de Barcelona. Instants després, el xòfer —un jove barceloní que es trobava casualment en el poble fruit d'una quinzena de vacances—, intentava posar-lo en marxa.

Entretant tothom prengué seient. Però els esforços del xòfer resultaren del tot inútils. El motor no arrencava ni per casualitat.

Nerviosíssims, tement una ensarronada, marit i muller baixaren del cotxe i amb ells tots els altres ocupants per així poder presenciar millor les maniobres del xòfer.

A l'últim, després d'esgotar quasi tots els recursos, trobaren la solució. El cotxe no podia córrer per manca de benzina.

—Doneu-me diners, Pau, que m'arribaré a cercar-ne un bidó.

En Nasi es tornà de mil colors. Ell volia que el cotxe fos portat davant de casa seva sense gastar ni un cèntim més dels que havia recollit i com que els tenia gastats tots... Li tocà rumiar una bona estona.

—Ja ho tinc! —exclamà al cap d'uns moments. I dirigint-se al xòfer afegí:

—Ven un dels neumàtics, i amb els diners que en treiguis compra la benzina que et faci falta...

Tot satisfet, convençut d'haver dictat una bona disposició, féu pujar novament la família a l'auto. Després ho féu ell. I tots plegats es disposaren a esperar, ben resignadament, que l'auto, una vegada fos posat en marxa, els portés a casa.—JOSEP M.ª SALAS I JULIÀ.

Els fulls populars montserratins

DINTRE la imatgeria popular, sobresurten, per la seva gran quantitat i per la seva gran profusió, els goigs. Hom sap, per diversos treballs publicats (1) referents a la història i evolució d'aquests fulls, la seva gran importància, popular, religiosa, poètica, musical, històrica, artística, etc.

Una de les colleccions més importants per la seva quantitat, —incloent cançons, cobles, virolais, etc.— és, sens dubte, la dedicada a la Mare de Déu de Montserrat; no direm pas que fossin dels primers a editar-se, però podem dir que durant diversos segles, i amb una constància sorprenent, han anat apareguent fulls i més fulls de caire popular, assolint a diversos centenars les edicions publicades.

I ha estat aquesta mateixa importància, que ens ha fet veure, en repassar les colleccions modernes de goigs i fulls populars —els editats aquest darrers 10 anys— el gros contrast que ens ofereixen moltes belles edicions de goigs, dedicades a diverses imatges i indrets menys populars, en comparació a les edicions modernes de Montserrat, majorment quan aquelles han estat obrades en petites impremtes comercials i moltes de les vegades subvencionades materialment per l'esforç particular.

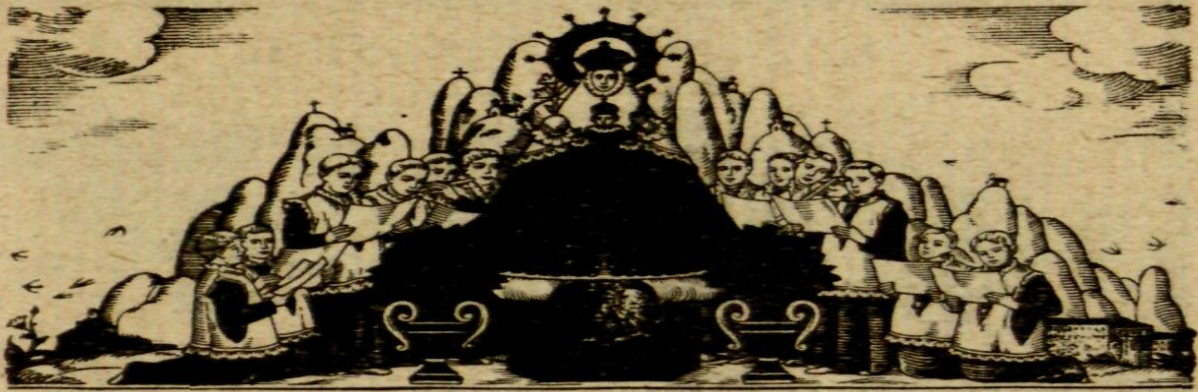
Havem fet aquest curt preàmbul per posar de manifest, que ens estranya molt, moltíssim, que l'Abadia de Montserrat, que disposa de tants elements i que tan bellíssimes obres tipogràfiques produeix i que són l'orgull del nostre país arreu del món, no hagi pensat, en fer les constants edicions de fulls populars, que aquests siguin dignes de la fama del Monestir i de la seva impremta.

Esperàvem que durant les Festes Jubilaris del 1931, apareixerien colleccions de fulls commemoratius. Veiérem llibres, opuscles i fins i tot, una sèrie de segells de correu, però els fulls populars foren oblidats.

(1) «Els goigs a Catalunya», per Joan Bta. Batlle. 1924.

«Art popular i de la llar a Catalunya», per Joaquim Pla Cargol. 1927.

Durant aquests darrers anys han aparegut un crescut nombre d'edicions, majorment de les premses del Monestir, gairebé totes elles vulgars, vulgaríssimes, la major part; fora de tamany normal, sense orles o amb orles

VIROLAI ANTIC DE MONTSERRAT

ARA NOVAMENT ESTAMPAT

EN CELEBRACIÓ DE LES NOCES D'ARGENT SACERDOTALS
DEL RVM. P. ABAT ANTONI M.ª MARCET, O. S. B.

*Emperadriu de la ciutat joiosa, de Paradís amb tot goig eternal,
neta de crims, de virtuts abundosa, Mare de Déu per obra divinal,
Verge plascent amb faç angelical; així com sou a Déu molt graciosa
plagui-us estar als fidels pietosa, pregant per ells al Rei celestial.*

*Verge com cap misericordiosa, a Vós pertany que ens defenseu de mal
i no sigueu envers nós desdenyosa pels falliments que fem en general,
mes que ens cobriu amb el mantell reial de pietat, puix que en sou copiosa,
car tots som fets d'àvol pasta fangosa, perquè el fallir és de carn humanal.*

*Rosa fragant de vera benança, Font de mercè jamai no defallent,
Palau d'honor on es féu l'aliança de Déu i d'hom per nostre salvament,
i fou ver Déu i hom perfectament sens defallir en alguna substança,
i segons hom mori sense dubtança, i com ver Déu s'alça del monument.*

*Vaixell de pau, Corona d'esperança, Port de salut ben segur de tot vent,
heu merescut de tenir la balança on és pesat ben dreturament,
i pesa més vostre Fill excel·lent, mort a la Creu per nostra deslliurança,
que els pecats d'hom en fet i en cobejança, pel ben fidel confés i penitent.*

*Flor de les flors, dolça, clement i pia; l'àngel de Déu veiem tot aïrat
i apar que Déu per llançar-nos l'envia d'on ell és prest amb l'estoc esmolat,
doncs plagui a Vós li sia comandat guardar l'estoc i perdonat ens sia
tot falliment fins en el present dia i ens doni goig i pau i sanitat.*

*Estel del mar que los navegants guia i els fa venir a bona salvetat,
si Jesucrist escoltar no volia ço que per nós li era suplicat,
mostreu-li el pit d'on l'havau alletat, i tots els sants amb la gran jerarquia
de Paradís que us faran companyia: tot quant voldreu vos serà atorgat.*

*Mare de Déu, cap de virginitat: si no lloem la vostra Senyoria
o no us servim tan bé com tocaria, ix de feblesa i no de voluntat.
Jesucrist, un Déu ver en trinitat, Vós haveu dit que la mort no us plavia
del pecador, mes convertit viuria. Senyor, mercè, mercè per caritat!*

*Tornada: Emperadriu de la ciutat joiosa, de Paradís amb tot goig eternal,
plagui-us estar als fidels pietosa, pregant per ells al Rei celestial.*

Oliva de Vilanova, Impressor - Barcelona

Monestir de Montserrat, 18-19-20 Març 1927

Una bella edició montserratina.

esquifides, amb dibuixos minúsculs i constantment repetits; sense gust artístic, sense gust tipogràfic...

Sembla, talment, com si els encarregats de la publicació dels goigs del Monestir, en fer les noves edicions, fessin una funció completament mecànica, sense altra finalitat que l'interès comercial.

En canvi és digne d'elogi un "Virolai antic de Montserrat", estampat en ocasió de celebrar les noces sacerdotals del Rdm. Pare Abat, l'any 1927, però aquest fou estampat en els acreditats tallers d'Oliva de Vilanova.

Voldria que tots els amants de la tradició, o en son

nom els "Amics del Folk-lore" suara aplegats, es fessin càrrec d'aquestes manifestacions i les traslladessin amb tot el respecte a l'Abadia de Montserrat, perquè fos un fet, que e's fulls populars montserratins siguin alhora un

ADÉU A MONTSERRAT

Rient vaig arribar-hi,
plorant deixo l'altar;
podré, Verge, tornar-hi
ja que me'n tinc d'anar?
Aquí la nit és dia,
el cel aquí és més blau;
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Oh Verge, per medalla
donau-me vostre cor,
preneu en presentalla
el meu de pecador,
i a mi, Mareta mia,
preneu-me per esclau;
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Vostra maneta hermosa
dexeu-me-la besar,
i a Crist que hi reposa
deixeu-me'l adorar.
¡Oh dolça companyia,
oh sempre hermós palau!
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Sortint de vostra ermita,
un do us demanaré,
torneu-me la visita
l'instant que em moriré.

Estrella que al Cel guia
guieu-m'hi Vós si us plau.
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Ditxoses orenetes
que li cantau amors,
ditxoses violetes
que li robau olors.
La flor que amb Vós se cria
té vostra olor suau.
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Passant per eixos pobles
diré que vinc del Cel,
i'ls cantaré unes cobles
més dolces que la mel.
Mai més me n'aniria;
però si a Vós us plau:
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Baixant encara'm giro
per veure aqueix sant lloc;
ja'l blanc colom no oviro,
ja'l colomar tampoc:
capella on Ella nia,
penyals que l'abrigau:
Adéu-siau, Maria;
Maria, adéu-siau.

Un full de les premses del Monestir.

exponent popular i digne de Montserrat i de les seves admirades premses (2).

JOSEP BUCH.

(2) NOTA DE LA DIRECCIÓ.—CURIOSITATS DE CATALUNYA, completament identificat amb el seu col·laborador, señor Buch, afegeix: en el susdit Monestir refusen el divulgar altres goigs si no són editats per l'esmentada Abadia.

Les muntanyes de Catalunya

III

TURÓ DE L'HOME

TOTS vosaltres, segurament, recordareu les divisions del Montseny; una ja l'hem descrita, i és el pic de Matagalls, i l'altre és el Turó de l'Home, quin pic és Les Agudes, el punt culminant del Montseny, i per a fer la descripció d'una excursió al Turó de l'Home, us faré conjuntament, també, la descripció de Les Agudes.

Per a veure les vertaderes curiositats del Montseny és precis efectuar aquesta excursió; no obstant, però, per a portar-la a terme, hi han diversos itineraris. Els més interessants són els que parteixen de Palautordera pel poble del Montseny, i l'altre és el que parteix de Gualba i per Santa Fe.

Palautordera es troba a la línia de M. S. A., a una altitud de 190 metres; des d'aquí es va cap a Santa Maria de Palautordera, situada entre la riera de Palau i el riu Tordera a una altitud de 200 m.; l'església, digne d'esmentar-se, té una torre campanar, que, junt amb la construcció d'un escaient estil gòtic, és tot plegat d'un bonic aspecte.

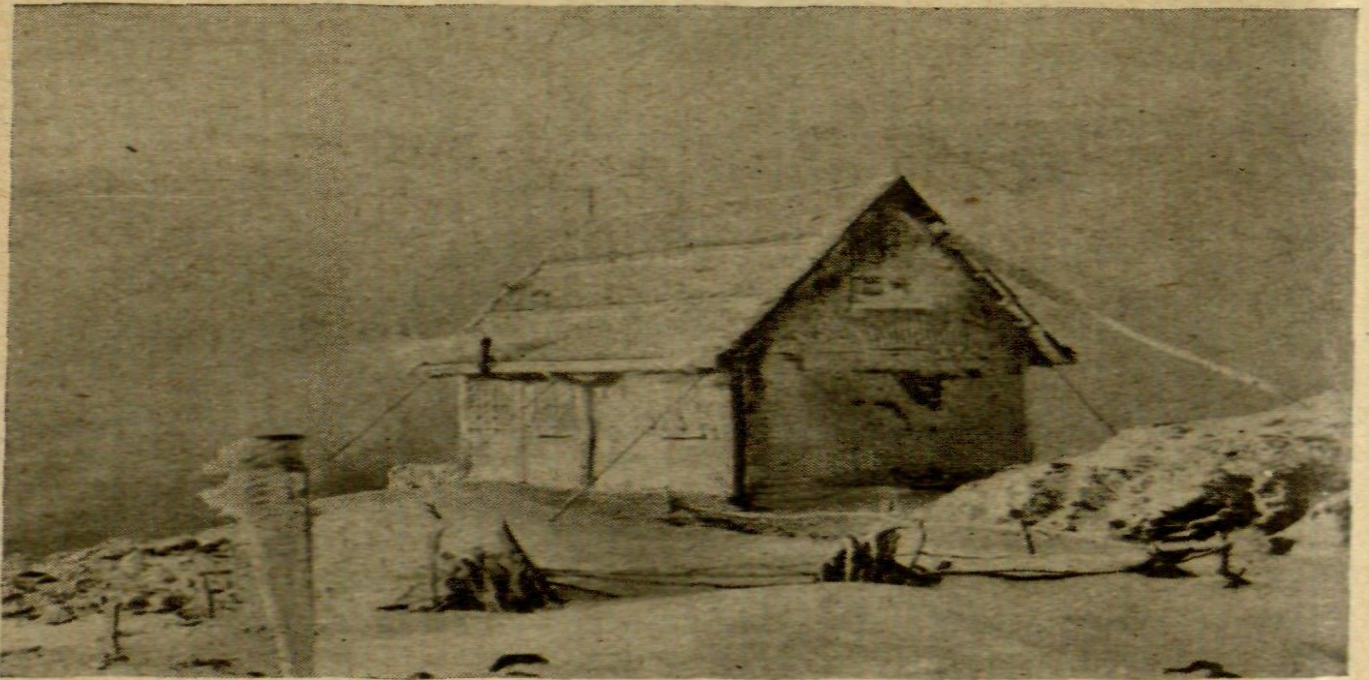
Es passa també per Sant Esteve de Palautordera amb una molt suau pendent, ja que està situada a 220 m., quin conjunt no arriba a les 70 cases, però, destacant-se, com tots els poblets del baix Montseny, l'església parroquial; aquesta és d'un estil de transició del romànic al gòtic. D'ací ja es va al Poble del Montseny, que, en conjunt, no arriba a la vintena de cases, amb una església que data del segle XII, d'estil romànic, de quadrat campanar, a una altitud de 500 m.

Des d'aquest poblet es passa després per típics camins, i quan més amunt, més varia la vegetació, formant-se recolzades de pintoresc aspecte.

Després d'haver travessat el camí de Sant Marçal comença una "pujadeta" dreta i costosa per manca de camí, sens trobar-se cap casa ni aixopluc, i d'aquesta manera s'arriba al Coll ses Basses, que s'obra entre els turons Gros i de l'Home.

Si pugem per Gualba, el camí és més pintoresc i variat.

Gualba està emplaçat a la línia de M. S. A., a una altitud de 180 m.; té una església parroquial, romànica molt

Observatori del Turó del l'Home

reformada i uns voltants molt pintorescos, essent, en conjunt, un dels pobles més encisadors del baix Montseny.

Seguint la riera de Gualba, que baixa dels punts més alts del Montseny, s'arriba, després de passar per la Farga d'Aram, al salt de Gualba i Groç negre.

Aquest és un indret gairebé indescriptible per la bellesa natural; s'hi troba emplaçat el conegut salt de Gualba, de 133 metres de caiguda. Seguint el curs de la riera s'arriba, al cap de poc, a un altre salt conegut pel sobrenom de Gorc negre o Gorc del comte. Aquest gorc està saturat de llegendes; per cert, una d'elles sembla verídica, ja que li ve el sobrenom de Gorc del Comte. Tan sols n'esmentaré tres, però amb caràcter de curiositat, i per ésser desconegudes de molts de vosaltres.

Segons la tradició dels naturals d'aquells indrets, es conta el següent:

La caiguda de l'aigua ha fet un gorc tan profund en

forma de llac, que la seva profunditat ve a parar a Mallorca.

També contem, i amb aires d'ésser esmentat com un fet històric, que el dia 6 de desembre de 1081, en Ramon Berenguer II, cap d'estopa, va ésser assassinat pel seu germà Ramon, qui després va tirar el seu cos dintre del Gorc negre, anomenant-se també per aquest motiu Gorc del Comte.

També contem que en temps molts llunyants, com, encara ara, es pescava al Gorc, i un dia a un pagès que pescava, li va sortir de dintre el gorc una dona d'aigua, que s'enamorà d'ell. Es casaren baix la condició, per part d'ella, que no havia de dir mai que era una dona d'aigua, perquè, en cas contrari, desapareixeria. Amb aquest estat, passaren anys i varen tenir dues filles. Un dia, però, la dona va dir al seu marit: sega el blat, que vindrà temps dolent, i et quedaràs sense collita, perquè l'aigua ho arrasarà tot. L'home va dir-li: no veus que el blat és verd? Com vols que sigui si no en treuré profit? La dona no podia donar-li a entendre, i sí que, quina en fa, ella va fer segar el blat, i quan l'home se'n donà conte, tot indignat, anà a veure a la seva esposa. Varen creuar-se paraules i ell va dir-li: No podia esperar menys de tu; ets una dona d'aigua. La dona, com per encant, va desaparèixer.

Passà temps, i les noies, sempre, cada matí anaven al Gorc i allí la mare les pentinava, i el pastor no podia veure mai a la seva esposa, perquè en intentar-ho ella desapareixia.

Al cap de temps d'anar-se repetint aquests fets l'home diu a les seves filles: Aneu al Gorc i quan la mare us pentini, cusiu les seves faldilles a les vostres, i així jo podré veure-la.

Així ho feren, i el pare anà tot decidit cap al Gorc; en pressentir la dona d'aigua la presència del seu home, va fer l'actitud d'anar-se'n, però es trobà lligada; ella, fent un gran esforç, es desprengué dels fils i donà una forta bufetada a les seves filles, desapareixent per sempre més.

Aquesta llegenda passa de pares a fills. I els actuals diuen que, quan ve una tempesta, aquesta sempre porta la direcció del Gorc negre, i temps enrera per evitar aquests efectes que ells consideraven de mals esperits, varen posar al voltant del Gorc tot de creus de ferro, que encara avui, mig cobertes entre la malesa del bosc, se'n veuen algunes.

Aquests fets que suposem llegenda, solament els esmentem com a curiositat i d'explicació als noms de Gorc del Comte i Gorc negre, que amb la caiguda de l'aigua forma un espaiós estany.

Després d'haver deixat aquests indrets, es passa per

Santa Fe, que és un vall deliciós situat a 1140 metres, on hi ha un llac artificial, les aigües del qual, per conducció artificial donen la força necessària per a posar en marxa una petita central elèctrica. També hi ha un hotel en forma de castell que li dóna uns aires de certa importància. Des d'aquí ja es va directament al Turó de l'Home.

Aquest turó es troba a una recolzada de la gran serralada muntanyenca, a 1715 metres d'altitud hipsomètrica, i en la cresta d'aquest turó hi ha instal·lat un observatori amb tots els elements indispensables per a registrar les variacions del temps. El panorama que s'albira des d'aquí és formidable; no trobo paraules per descriure la immensitat de tan bells paratges i la grandesa infinita de l'horitzó.

A prop mateix i gairebé tocant, es va al pic de l'esmentat turó, o sia, Les Agudes, d'un aspecte que ja no es veu tan feréstec com vist des de Matagalls; potser és que ja ens hem anat acostumant a anar pels paratges poc hospitalaris i deserts del Montseny.

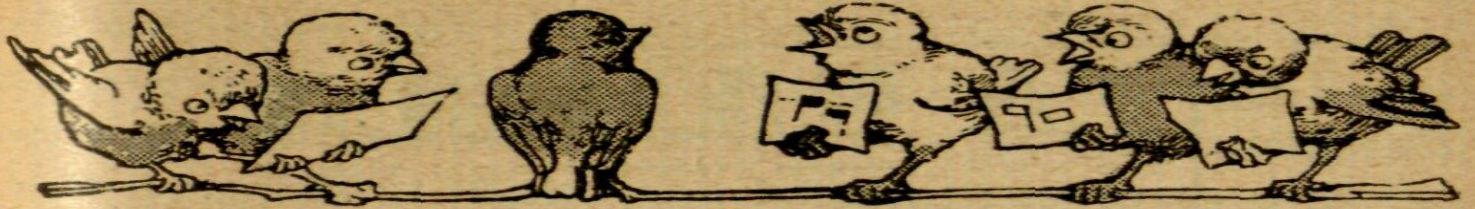
A l'altre costat neix el negre macís de Matagalls, juntant-se amb les Guilleries, i també s'albira un xic més allunyat el Pla de la Calma, amb el Tagamanent, i endinsant més la vista es veuen també les Serres del Cadí, inconfusibles amb les altres i al darrera el Pireneu amb una uniformitat de color i alçària que potser no es veu des de cap lloc més.

Es veu, també als mateixos peus, el Santuari de Sant Marçal, on sols queda una petita ermita que no té res de particular; també hi ha un servei d'hospedatge per als excursionistes. Des d'aquest lloc parteixen les dues grans serralades del Montseny, o sia, el macís de Matagalls i el de Les Agudes.

Per a portar a terme aquesta excursió es necessita una mica de bona voluntat, potser més que al Matagalls, perquè si aquell era dret, el Turó de l'Home i Les Agudes són tant o més que altre, si bé no és, ni de bon tros, el feréstec que és Matagalls; potser ho fa que fins a Santa Fe hi ha un bon servei d'autos que surten de Sant Celoni, i de Santa Fe al Turó de l'Home tan sols hi ha un parell d'hores.

Al proper número farem la descripció d'una excursió al Pla de la Calma.

J. NADAL I RIBAS.

ENDEVINALLES

SEMPRE veureu que va i ve,
però no es mou mai d'on és.

(La porta).

Un llensol apedassat
punta d'agulla no hi ha tocat.

(Els núvols).

Té ossos i no té carn,
porta corona i no és capellà.

(La magrana).

Vaig pel món movent esglai,
i cap mortal m'ha vist mai.

(El vent).

Una punta i dues puntes
i dues orelles juntes.

(Les estisores).

Moltes dames al corral
ploren totes a l'igual.

(Les teules).

Es petita prô té llei
per fer anar vestit al rei.

(L'agulla).

Sóc rodona com un plat,
però tinc el coll molt llarg.

(La paella).

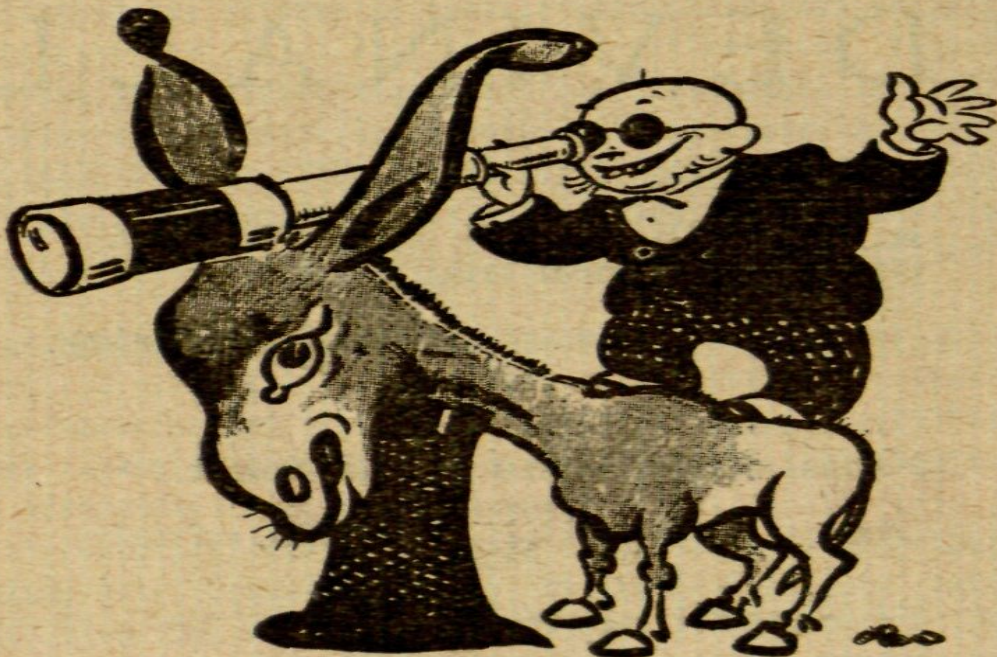
LA RAMBLA

N.º 2

Any 1

Barcelona, 9 d'octubre de 1925

15 cèntims

L'HOME PRÀCTIC

—El sempre a l'aguait

Nostra Premsa «LA RAMBLA»

(Continuació)

A darrers de setembre de l'any 1925, fou sospès per ordre governativa el setmanari humorístic de Barcelona, titulat "*L'Esquella de la Torratxa*". Aleshores, per no perdre el contacte amb els seus lectors, la direcció d'aquest setmanal, va publicar, en substitució d'aquell, "La Rambla"; sortia el divendres; la redacció i administració eren al carrer de Barbarà, 16; s'imprimia a la impremta "La Renaixensa", carrer Xuclà, 13; de tamany $26 \times 18 \frac{1}{2}$ centímetres; constava de 16 pàgines, a dues columnes; il·lustrat amb satírics gravats, i es venia a 15 cèntims l'exemplar.

Tenim coneixement que només varen publicar-se dos números: els corresponents als dies 2 i 9 d'octubre de 1925. En l'article de presentació, "Obrint la porta", diu:

"Els que illustren i escriuen "*La Rambla*" són uns bons nois tots, bons com el pa de pessic o la malvasia de Sitges, que tenen el bon gust de suplir el clam de la indignació pel somriure elegant de la ironia. La nostra professió de fe és aquesta: riure, riure sempre, que el riure no és, com diuen, mitja vida: és tota la vida!"

El facsímil que publiquem, correspon al n.º 2 esmentat en aquesta ressenya.

Després d'algunes setmanes va tornar a reaparèixer "*L'Esquella de la Torratxa*", que encara continua publicant-se a Barcelona.

(Continuarà).

O p i n i ó

Són molts els qui diuen que el tabac, sense tenir cap espècie d'utilitat, és constantment més o menys danyós i nociu a la salut.

Els fumadors, masticadors i ensumadors del pols del tabac es fan desagradables, com és conegut, als dos primers, per la fètor que exhalen i per la necessitat que tenen d'escupir, i els darrers pel rajament mucós del nas i la freqüent necessitat de mocar-se.

L'ús del tabac fumat o masticat congestiona el cervell, embruteix l'home i el predispesa a l'apoplexia (feridura), a l'atontament i a la bogeria. Es també causa de l'angina de pit i diverses afeccions greus de les vies respiratòries.

¿Qui ignora que el tabac, planta de la família de les verinoses, és considerat pels toxicologistes com un verí narcòtic?

Folklore de la Pagesia

El batre

(Acabament)

Al que se li diu és de la
Colla de la poca farina,
se li vol dir que no és persona de pro, de cate-
goria.

Fer la farina blana
implica estar subjecte al pes d'una obligació.

Arreplegador de segó,
escampador de farina,
es diu a qui imponderadament té alternatives de
prodigalitat i tacanyeria.

Vegem de grans distints.

Blat de moro esguerrat,
blat de moro encertat.

Això és, si és esguerrat de naixença o que
surti clar, es fa més cepat.

Any de puces, any de mill.

Pa de fajol,
s'atura al coll.

L'arròs,
fa el ventre gros;
la panxa llisa
i no cal camisa.

Fer-s'hi l'arròs,

és tenir un sobrepreu, un guany exagerat.

Maria, pel bé que et vull,
no et casis a la Ribera,
que et faran menjar bajoques
i flors de carabassera.

De les mongetes, encara:

Una església gran,
gran i fondeta,
el capellà rabassut
la gent menudeta.

Què cosa és?

La solució d'aquesta endevinalla es dóna així:
una olla, la llossa i les mongetes que s'hi couen.

Si vols tenir un bon guixar,
perd un dia de semblar.

Faltar-li un bull, com a les guixes,

es diu d'un que no hi és tot.

Treure faves d'olla,

es igual a canviar o millorar de situació.

Són faves comptades,

es diu quan un compte és exacte, quan es tracta
d'una cosa evident.

No puc dir lava!

exclama el que està molt cansat.

Una dona fava,

és una guapesa sense gràcia.

Pa de faves,
mai s'acaba.

Per Santa Creu,
robar faves per tot arreu.

Cada fava té son corc,
menys la mena que en té dos.

Quan la gana passa
sembra la favassa;
quan torna a passar
ja la pots cavar.

Estaria bé el precepte, si no recordéssim que

Per Sant Sever
faves a fer.

Si vols tenir un bon favar
sembra'l per la Mare de Déu del Pilar.

I també:

Qui vol donar faves al segar,
té de fer-les per Sant Sebastià.

Dels fruits anomenats, o que són de la colla
i de la palla que en surt, que en trobaríem, de
mostres folklòriques!

Dormir a la palla
implica viure ignorant d'una cosa.

Cercar una agulla en un paller
denota que és temps perdut el que s'esmerça en
una empresa.

Del mal pagador
gra o palla.

Aquest fadrí que ara passa
és el meu enamorat;
deu-li palla, deu-li grana,
deu-li beure amb un ferrat.

Mireu a la Francisqueta,
mireu si en vesteix de bé,
que pareix aquell ninot
que es posa dalt del paller.

Les cortines del teu quarto
són de palla de fesols;
entre cortina i cortina
hi canten els roquerols.

No em vinguis amb gorrondinyes
ni amb palla de fesols,
ni amb guixes mal cavades:
dis-me si em vols o no em vols!

VALERI SERRA I BOLDÚ.

Aquest número ha passat per la censura